

Počítačová gramotnost v ČR

Autor: Petr Žídek F080165

Háj ve Slezsku 20. 4. 2009

Co vlastně znamená být počítačově gramotný? A jak je na tom s obecnou počítačovou gramotností česká populace? Řadu let bylo seznamování se s možnostmi počítače omezeno na skupiny populace s mimořádným zájmem o počítače. Dnes však osvojování počítačové gramotnosti přestává být spojeno s neobvyklými fenomény a stává se standardní součástí vzdělávacího procesu. Základní povědomí o počítačové gramotnosti je dnes docela rozšířené. Již malé děti na základních školách mají předměty, které by jim měly dát vědomosti o všem, co se výpočetní techniky týká. Nemůžete totiž v dnešním přetechizovaném světě obstát bez základních vědomostí o počítačích a to hlavně z toho důvodu, že se s nimi budeme posléze setkávat, ve svém další profesionálním i soukromém životě.

Ministerstvo informatiky ČR nechalo vypracovat výzkum týkající se informační gramotnosti populace. Studie, kterou vypracovala společnost STEM/MARK, je zdrojem informací nejen pro ministerstvo, ale také pro komerční subjekty.

Úvod

V této studii byla nastavena poměrně vysoká úroveň. Za počítačově gramotného jedince studie považuje toho, kdo je schopen vyhledat a zpracovat informace za použití obvyklého počítačového vybavení a také je schopen se orientovat v různých oblastech práce s počítačem a efektivně jej využívat. Jedná se o základní přehled v oblasti hardware, terminologii, znalost textového a tabulkového editoru, grafiky a internetu. Studie měří úroveň znalostí v každé ze šesti oblastí a za počítačově gramotného jedince považuje toho, kdo zvládne všechny oblasti alespoň na základní úrovni.

Cíl výzkumu

1. Zjistit počítačovou gramotnost v rámci věkové populace odpověďmi na shodné otázky.
2. Navrhnout způsob měření v rámci věkové populace.

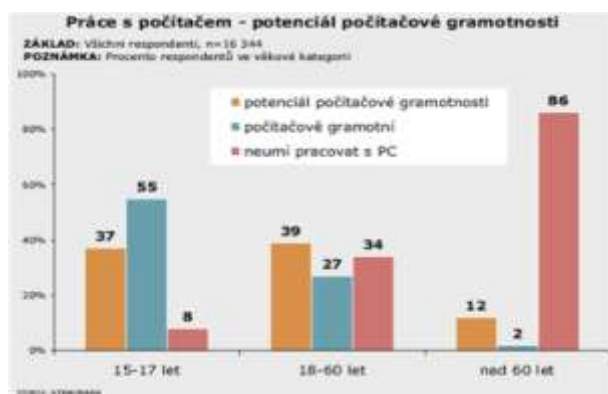
Okruhy otázek

- základní znalosti hardware
- počítačová terminologie
- textové editory
- tabulkové editory
- grafické editory
- znalost vyhledávání na internetu

Způsob realizace

- telefonické dotazování zjišťující deklarované znalosti a názory mezi obecnou populací.
- vyplněním testu znalostí na webových stránkách
- provést test schopností a znalostí na PC u vybraných respondentů

Výzkum probíhal ve dvou fázích. V první fázi bylo telefonicky kontaktováno 15 000 náhodně vybraných jedinců ve věku 18-60 let. Dále k nim bylo přidáno dalších 500 jedinců ve věku 15-17 a 500 jedinců ve věku nad 60 let. Druhou fází pak tvořily tzv. studiové testy. Jednalo se o výběr 500 respondentů z různých měst v ČR, který byl testován aplikacemi na počítači.

Obrázek č. 1 – graf potenciálu PC gramotnosti

Z provedeného výzkumu vyplývá, že 27% obyvatel České republiky je počítačově gramotných. Důležité je také další číslo, které vyjadřuje “potenciál počítačové gramotnosti“. Zde patří lidé, kteří velmi dobře zvládají určité oblasti, ale jinde mají znalosti příliš malé, takže nestačili na základní úroveň. Takovýchto potenciálně počítačově gramotných je v české populaci 39% ve věku 18-60 let.

Výsledky z jednotlivých šesti částí jsou na tom následovně: nejlépe je na tom oblast ovládání PC (55%) a také pojmy z IT (53%). Nejhůře lidé rozumí tabulkovým procesorům (31%) a Internetu (40%).

Obrázek č. 2 – přehledový graf znalosti internetu

Nástup informačních technologií zastihl jednotlivé generace a populační ročníky v odlišné životní fázi, případně na odlišném stupni vzdělávací soustavy. Z formálních způsobů vzdělávání je na prvním místě střední škola. O generační inverzi, kdy místo toho, aby rodiče učili děti, učí děti své rodiče, svědčí 16% respondentů, kteří uvádějí své děti jako původce své počítačové gramotnosti.

Skupina 15-17 let hodně zvyšuje průměr, je to 55%. Naproti tomu mezi seniory ve věku nad 60 let je tento podíl jen 2%. Úplných počítačových profesionálů, kteří se orientují v problematice na špičkové úrovni, je jen necelé procento. Nejnížší počítačovou gramotnost pak vykazuje skupina nekvalifikovaných dělnických profesí. Výzkum také odhalil nepříjemné překvapení ohledně učitelů základních a středních škol. Počítačově gramotný je jen každý

třetí. Skupina policistů, vojáků a hasičů dosáhla hodnoty 52%. Také úředníci ve státní správě dosáhli poměrně slušného výsledku 44%. Region s nejlepší počítačovou gramotností je Praha s 38% a nejhůře na tom jsou kraje Karlovarský a Vysočina shodně s 22%.

Není překvapením, že nejčastěji používá počítače a Internet mladá generace do 30 let a nejčastěji se Internet používá ke komunikaci. Internet ale používají i senioři a způsob využití se podle věku liší. Například elektronicky komunikuje 83% lidí ve věku 15-30 let, z věkové skupiny nad 30 let používá elektronickou poštu 50% lidí. Jedná se o aktivitu, která během několika let proměnila způsob komunikace lidí a celé společnosti. Dokonalejší a rychlejší komunikace umožňuje vyšší komplexitu společenského systému.

Řadu let bylo seznamování se s možnostmi počítače omezeno na skupiny populace s mimořádným zájmem o počítače. Důsledkem byla vysoká dynamika a efektivita osvojování si možností nových technologií. Tím, jak se rozšiřoval podíl dětí a mládeže seznamující se s výpočetní technikou, seznamování se s novými technologiemi se přesunulo od vysoce motivovaných fandů počítače i k dětem s neutrálním či dokonce negativním vztahem k výpočetní technice. Osvojování počítačové gramotnosti již přestává být spojeno s neobvyklými fenomény, jako je generační inverze, a stává se standardní součástí vzdělávacího procesu.

Počítačová gramotnost je dnes asi na žebříčku důležitosti stejně podstatná, jako psaní, čtení nebo počítání. Není přeci možné, aby v dnešní přetechnizované společnosti byl někdo na důležitém postu a při tom by neovládal ani trochu počítačové dovednosti. Je to vcelku jednoduchá matematika a tak se ani dnes nemůžeme divit tomu, že si lidé snaží zvyšovat svou počítačovou gramotnost, jak jen to jde. Pro někoho je ovládání jeho počítače velmi primitivní záležitostí, ale hlavně lidem trochu dříve narozeným dělá počítačová gramotnost velké problémy a nikdy není možné předem určit, co je vůbec podstatné a co na druhou stranu nebudete ve svém životě potřebovat.

„Informačně gramotní lidé se naučili, jak se učit. Vědí, jak se učit, protože vědí, jak jsou znalosti pořádány, jak je možné informace vyhledat a využít je tak, aby se z nich mohli učit i ostatní. Jsou to lidé připravení pro celoživotní vzdělávání, protože mohou vždy najít informace potřebné k určitému rozhodnutí či k vyřešení daného úkolu.“ (ALA, 1989)

Poděkování

Za odbornou pomoc při zpracování práce chci na tomto místě poděkovat především společnost STEM/MARK a všem uvedeným v část Použité zdroje. Mé poděkování patří i mé rodině a dále mým spolupracovníkům, kteří mi svými připomínkami a náměty velmi pomohli. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat i všem, kteří mi pro tuto práci poskytli statistické údaje a nezbytné podklady pro tuto práci.

Použité zdroje

STEM/MARK. *Výzkum informační gramotnosti: 27 % Čechů informačně gramotných* [online]. 2005 [cit. 2005-07-01]. Dostupný z WWW:

<https://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/7226/_ps.2113/M/_s.155/10202?docid=2592>.

ŠINDELÁŘ, Jan. *Počítačová gramotnost v ČR - unikátní průzkum znalostí populace* [online]. 2005 [cit. 2005-08-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.zive.cz/Clanky/Pocitacova-gramotnost-v-CR---unikatni-pruzkum-znalosti-populace/sc-3-a-126364/default.aspx>>.

BOUŠOVÁ, Kateřina. *Kamarádit s počítačem se vyplácí, a to doslova* [online]. 2006 [cit. 2006-09-15].

Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/18350-kamaradit-s-pocitacem-se-vyplaci-a-to-doslova>>.

NEUMAJER, Ondřej. *Jaká je informační a počítačová gramotnost učitelů?* [online]. 2005 [cit. 2005-06-14].

Dostupný z WWW: <<http://www.ceskaskola.cz/ICTveskole/Ar.asp?ARI=102291&CAI=2131>>.

DOMBROVSKÁ, Michaela, LANDOVÁ, Hana, TICHÁ, Ludmila. *Informační gramotnost - teorie a praxe v ČR* [online]. Rok 2004, roč. 15, č. 1, s. 7-18. Národní knihovna ČR, 2004 [cit. 2004-05-01]. Dostupný z WWW:

<<http://knihovna.nkp.cz/nkkr0401/0401007.html>>. ISSN 1214-0678.

IKAROS. *Výzkum MI ČR a STEM/MARK* [online]. Roč. 9, č. 10 (2005). 2005 [cit. 2005-10-03]. Dostupný z

WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/2014>>.

American Library Association (1989). *Presidential Commission on Information Literacy. Final report*. Chicago, III., 1989. Dostupné i z WWW:<<http://www.ala.org/acrl/nili/ilit1st.html>>.

Seznam obrázků

1. Obrázek č. 1 – ze zdroje ŠINDELÁŘ, Jan.
2. Obrázek č. 2 - ze zdroje ŠINDELÁŘ, Jan.